

Motion till riksdagen 2011/12:C262

av Irene Oskarsson (KD)

Skydd av åkermarken

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i plan- och bygglagen (PBL) förtydliga kommunernas möjligheter att skydda jordbruksmark.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att länsstyrelserna ges ökade möjligheter att invända mot översiktsplaner som hotar jordbrukets intressen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att skapa en möjlighet att skydda jordbruksmark i detaljplaner.

Motivering

Riksdagen antog under våren betänkande 2009/10:CU25 *En enklare plan- och bygglag*. Där behandlas många viktiga frågor för en förbättrad och i många fall förenklad plan- och byggprocess. Dock finns det ytterligare förbättringar/förtydliganden som vore önskvärda. Under de senaste åren har frågan om hur vi skyddar och bevarar åkermark både i Sverige och internationellt aktualiserats inte minst utifrån två aspekter: den starkt ökande befolkningen på jorden och klimatförändringarna.

Det behövs en uppvärdering av alla ändliga resurser, även åkermark. Jordbruksmarken ligger ofta kring städer och marken är hett eftertraktad för exploatering. Det behövs därför ett stärkt skydd för att förhindra att åkermark bebyggs. Skåneslätten och Uppsalaslätten är några av världens bördigaste jordbruksområden, som hotas av bebyggelse till följd av den kraftiga tillväxten i dessa regioner. Hittills har tendensen varit att jordbruksintresset kommit till korta till förmån för tätorternas exploateringsbehov. En studie visar att 44 procent av de skånska kommunernas samlade utbyggnadsplaner planeras på åkermark (källa: Alnarp rapport 2008:4). Visserligen stadgar plan- och

Fel! Okänt namn på

bygglagen (PBL) att ”brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk”. I praktiken har det dock visat sig att exempelvis shoppingcentra och parkeringsplatser räknas som så viktiga att de kan byggas på åkermark.

Den danska staten har i en jämförelse större möjligheter att bevaka sina intressen i planeringsarbetet än vad den svenska har. I Danmark utgörs större delen av landarealen av jordbruksmark. Där används s.k. jordbruksanalyser som ett verktyg för att värna jordbruksintresset i den fysiska planeringen. Jordbruksanalyserna tas fram av statliga myndigheter i samarbete med kommunerna och säkrar att jordbruksintressena tillvaratas i regionernas och kommunernas utvecklingsplaner. Sedan 1970-talet är Danmark indelat i tre olika zontyper: by, land och sommerhus. Indelningen har visat sig vara effektiv för att uppnå en effektiv markanvändning och undvika spridd, ostrukturell stadsbebyggelse, s.k. urban sprawl.

I Sverige finns det enligt PBL möjlighet att genom reservat skydda ledningar, vägar och objekt som anses vara särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. Däremot går det inte att skapa reservat för jordbruksmark i en detaljplan. I översiktsplanerna kan kommunerna ange områden som ska användas som jordbruksmark. Det är angeläget att kommunerna använder möjligheten att i sina översiktsplaner lyfta in de markområden som utgör åkermark som ska skyddas från exploatering. För att detta ska göras på ett likartat sätt och beaktas av alla så kräver detta förtydliganden/förändringar i plan- och bygglagen (PBL). I 2 kap. 4 § PBL bör man tydliggöra att åkermark kan utgöra en anledning till att mark inte är lämplig att tas i anspråk för bebyggelse.

Det finns också ett behov av att stärka översiktsplanernas status så att det blir svårare att utfärda bygglov på mark som i en översiktsplan är utmärkt som jordbruksmark. Länsstyrelserna bör därför ges ökade möjligheter att invända mot översiktsplaner som hotar jordbrukets intressen.

De störningar i jordbruksproduktionen som hotande klimatförändringar riskerar att orsaka i form av ökad nederbörd, förändrade odlingszoner etc., aktualiserar ytterligare behovet av skydd för den tillgängliga åkermarken.

Det bör också vara möjligt att skapa reservat för jordbruksmark i en detaljplan.

Om de ovanstående åtgärderna inte visar sig leda till ett önskvärt skydd för åkerjorden bör det införas en möjlighet att klassa områden som riksintresse för jordbruket.

Stockholm den 3 oktober 2011

Irene Oskarsson (KD)